

Adviesrapport pilotproject Geld Gappie

Welke knelpunten en succesfactoren worden ervaren in de pilot Geld Gappie en wat zijn de mogelijkheden voor opschaling?

Auteur

Sibel Telli
Mirre Stallen

Afdeling

Lectoraat Armoede interventies / Amsterdams Kenniscentrum voor Innovatie / Hogeschool van Amsterdam

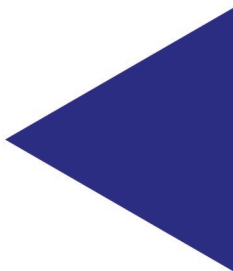
Datum

21-Jul-21

© Hogeschool van Amsterdam

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van een volledige bronvermelding

Samenvatting

Achtergrond

Geld Gappie is een project dat is bedacht door You4Youth en in nauwe samenwerking met Orion en B&A Civic is doorontwikkeld. Belangrijke andere samenwerkingspartners zijn Orion Zuidoost, Praktijkcollege De Dreef, de Hogeschool van Amsterdam (HvA) en de Gemeente Amsterdam. Het project is mogelijk gemaakt door het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam-Diemen vanuit de innovatiegelden voor 2020 en mede gefinancierd door stadsdeel Amsterdam Zuidoost.

Het doel van Geld Gappie is om te voorkomen dat de financiële zelfstandigheid die gepaard gaat met 18 jaar worden leidt tot schulden omdat leerlingen niet weten wat er allemaal verandert op financieel gebied als ze 18 worden en wat ze op dit terrein moeten regelen. Het programma richt zich op jongeren die binnenkort 18 worden en die les volgen of gevolgd hebben in het praktijk- en/of speciaal onderwijs. In Geld Gappie ontvangen deze leerlingen daarom intensieve begeleiding bij alle administratieve stappen die gezet moeten worden rondom het '18 worden'.

Het lectoraat Armoede Interventies van de HvA is gevraagd om mee te denken over de opzet en opschaalbaarheid van dit begeleidingsonderdeel van het project Geld Gappie.

Methodiek

Om een goed beeld te krijgen van de ervaren knelpunten en succesfactoren, hebben we zeven interviews gehouden met de verschillende betrokken partijen, één keer meegekeken bij een online sessie en hebben vijf jongeren een evaluatieformulier ingevuld over hun ervaringen met het project.

Resultaten

Onze conclusie is dat het Geld Gappie project in de kern een waardevol project lijkt voor kwetsbare jongeren die binnenkort 18 jaar gaan worden. De belangrijkste ingrediënten voor dit succes (succesfactoren) zijn volgens ons:

1. De preventieve karakter van de aanpak. De kans is hierdoor groot dat schulden en/of betalingsachterstanden tijdig worden gesignaleerd en aangepakt;
2. De inzet van het netwerk van de jongere: zowel het netwerk van school als het privénetwerk;
3. Aanwezigheid van draagvlak binnen de scholen;
4. De manier van communiceren richting de jongeren en hun ouders: helder, begrijpelijk en positieve bejegening;
5. De manier van begeleiding: letterlijk 'naast de jongere zitten' en samen doen;
6. De zogenoemde 'no way out' stijl die erop gericht is om jongen binnen boord te houden.

Voor een succesvolle opschaling hebben we de belangrijkste knelpunten die wij tegenkwamen in ons onderzoek proberen te vertalen naar concrete adviezen. De belangrijkste adviezen zijn:

1. Organisatorische adviezen: behoud van kennis kan worden gefaciliteerd middels het invoeren van een nieuwe functie bij Geld Gappie.
2. Coach-gerelateerde adviezen: opstellen van concrete profielen voor een geschikte Geld Gappie (m.n. competentie 'authenticiteit verduidelijken) en waarborgen van continuïteit in de begeleiding.
3. Leerling-gerelateerde adviezen: opstellen van duidelijke selectiecriteria en het opstellen van een stappenplan (maatwerk) voor verschillende profielen van deelnemers na 1,5 jaar begeleiding.
4. Traject-gerelateerde adviezen: kies voor een hybride werkwijze omdat het online werken succesvol lijkt te zijn.

Adviesrapport pilotproject Geld Gappie

Lectoraat Armoede interventies / Amsterdams Kenniscentrum voor Innovatie / Hogeschool van Amsterdam
© Hogeschool van Amsterdam

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	5
2. Onderzoeksmethode	6
2.1 Interviews	6
2.2 Observatie	6
2.3 Evaluatieformulier.....	7
3. Resultaten	8
Stap 1: Selectieprocedure.....	8
Stap 2: Informeren leerlingen en ouders.....	9
Stap 3a: Kennismakingsgesprek	11
Stap 3b: Intakegesprek + machtigingsformulier.....	11
Stap 4: Traject.....	12
Stap 5: Nazorg	19
4. Belangrijkste adviezen voor opschaling	21
4.1 Organisatorische adviezen.....	21
4.2 Coach-gerelateerde adviezen	22
4.3 Leerling-gerelateerde adviezen.....	22
4.4 Traject-gerelateerde adviezen	22
Bijlage 1 – Interviewvragen (topiclijst)	24
Bijlage 2 – Instructies evaluatieformulier	25
Bijlage 3 - Evaluatieformulier	26
Bijlage 4 – Randvoorwaarden aanmelding	28
Bijlage 5 - Vaste en flexibele onderwerpen	29
Bijlage 6 - Checklist 18 jaar worden: wat moet ik regelen?	30

1. Inleiding

Veel jongeren weten niet wat er allemaal komt kijken bij het 18 worden. Het gevolg hiervan zou kunnen zijn dat ze al op jonge leeftijd te maken krijgen met schulden. Oorzaken zijn bijvoorbeeld het niet (op tijd) betalen van de zorgverzekering of het telefoonabonnement. Jongeren met een licht verstandelijke beperking of een laag IQ zijn extra kwetsbaar. Het is dan ook belangrijk om deze doelgroep preventief te ondersteunen om schulden op jonge leeftijd te voorkomen.

Het project Geld Gappie geeft invulling aan deze wens. In het kader van een pilot hebben 15 leerlingen van het speciaal en praktijkonderwijs in stadsdeel Amsterdam Zuidoost gedurende 1 tot 1,5 jaar intensieve administratieve begeleiding van een Geld Gappie ontvangen. Een Geld Gappie is een professionele coach met een achtergrond in de (schuld)hulpverlening. Deze coach begeleidt leerlingen van 17,5 jaar oud bij alle administratieve stappen die gezet moeten worden rondom het 18 worden. Denk hierbij aan het regelen van een DigiD of een zorgverzekering. De ondersteuning door de Geld Gappies voldoet aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Het lectoraat Armoede Interventies van de Hogeschool van Amsterdam is gevraagd om als onafhankelijke partij mee te denken over de opzet en opschaalbaarheid van de dit project. Deze rapportage bevat een beschrijving van de werkzaamheden die zijn uitgevoerd, de bevindingen van het project (wat zijn de ervaren knelpunten en succesfactoren bij de pilot?) en welke aanbevelingen met betrekking tot opschaling hieruit volgen.

2. Onderzoeksmethode

De opzet van dit onderzoek is kwalitatief van aard. Om een goed beeld te krijgen van de ervaren knelpunten en succesfactoren, hebben we gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethodes:

2.1 Interviews

Er zijn zeven diepte-interviews afgenomen. De gesprekken zijn gevoerd door Sibel Telli, onderzoeker van de Hogeschool van Amsterdam. Het doel van de interviews was om een goed beeld te vormen van de volgende twee aspecten:

- (a) De inhoud van het project. Bijvoorbeeld: welke inclusie- en exclusiecriteria zijn er gebruikt bij de selectie? Op welke manier wordt invulling gegeven aan de nazorg?
- (b) De ervaringen met het project. Bijvoorbeeld: was het voor de betrokkenen vanaf het begin duidelijk wat het project in zou houden? Hoe wordt het online werken ervaren? Wat gaat er goed en wat gaat er minder goed?

De respondenten die zijn gesproken, zijn:

- (a) Loes van Geffen, zij is de oprichter van het Geld Gappie project;
- (b) Dangeri Torres Villa, zij is op moment van schrijven de enige Geld Gappie;
- (c) Jolanda Stockey (mentor van Praktijkcollege de Dreef) en Maita Muller (mentor Orion Zuidoost);
- (d) Drietal ouders (van drie verschillende jongeren).

De gesprekken met de ouders zijn telefonisch afgenomen en duurden ongeveer een half uur. De gesprekken met de anderen waren online (videocall) en duurden ongeveer een uur. Zie Bijlage 1 voor de vragen die tijdens de gesprekken zijn gesteld.

2.2 Observatie

Om een algemeen beeld te krijgen van de wijze waarop de jongere wordt begeleid door de Geld Gappie, heeft de onderzoeker meegekeken bij één online sessie.

Tijdens deze sessie stond het aanvragen van de zorgverzekering centraal. De jongere was ingelogd vanuit huis (de woonkamer). De Geld Gappie heeft aan het begin van de sessie aan de jongere gevraagd of zij akkoord was met de aanwezigheid van de onderzoeker. Om te voorkomen dat de aanwezigheid van de onderzoeker de sessie te veel zou beïnvloeden, heeft de onderzoeker haar camera uitgeschakeld tijdens de sessie. De sessie duurde in totaal een uur.

De onderzoeker heeft onder andere gelet op de communicatiestijl (worden er makkelijke of moeilijke zinnen gebruikt? Herhaalt de Geld Gappie de instructies wel of niet?) en de taak-/rolverdeling (wie vult bijvoorbeeld de velden voor gebruikersgegevens in? De Geld Gappie of de jongere?). De bevindingen van deze sessie zijn verwerkt onder het kopje 'Resultaten'.

2.3 Evaluatieformulier

Om ook de ervaringen en meningen van de jongeren met het Geld Gappie project mee te nemen, is een evaluatieformulier opgesteld. Doordat het (begrijpend) lezen en schrijven voor deze doelgroep jongeren moeilijk is, hebben de jongeren het formulier onder begeleiding van een Geld Gappie of de onderzoeker ingevuld.

In totaal hebben vijf jongeren een evaluatieformulier ingevuld. Vier jongeren hebben het formulier samen met de Geld Gappie ingevuld en één jongere samen met de onderzoeker. Het invullen gebeurde online en aan het einde van het traject. De Geld Gappie of onderzoeker heeft de vragen voorgelezen en het antwoord van de jongeren genoteerd. De Geld Gappie kreeg vooraf instructies van de onderzoeker om sociaal wenselijke antwoorden van de jongeren te voorkomen. Bijvoorbeeld: neutraal doorvragen, aangeven dat geen enkel antwoord juist of onjuist is, maar dat de Geld Gappie alleen geïnteresseerd is in de mening van de jongere. Zie Bijlage 2 voor de gebruikte instructies en Bijlage 3 voor het evaluatieformulier zelf.

3. Resultaten

Hieronder staan de stappen van het werkproces van Geld Gappie kort beschreven. De knelpunten en succesfactoren die in de interviews, observatie en middels de evaluatieformulieren zijn opgehaald, zijn hieronder per stap uitgewerkt. Ook zijn bij elke stap adviezen opgesteld voor eventuele opschaling. Een vollediger beschrijving van het werkproces is los te verkrijgen. In dit werkproces staat bijvoorbeeld informatie over algemene afspraken, zoals welke formulieren de Geld Gappie dient te gebruiken bij elk soort gesprek, wie wel en niet uitgenodigd moeten worden voor de verschillende gesprekken, wat de concrete stappen zijn om bijvoorbeeld een DigiD aan te vragen, links naar instructievideo's, etc.

Disclaimer

Tijdens het hele onderzoek was het Geld Gappie project in volle ontwikkeling. Het is daarom mogelijk dat bepaalde punten die in dit rapport worden genoemd in de tussentijd zijn aangepast of aangescherpt. Voor de meest up-to-date informatie verwijzen we graag door naar Loes van Geffen.

Stap 1: Selectieprocedure

De eerste stap in het traject is het selecteren van de juiste leerlingen voor het project. De mentor speelt een cruciale rol in deze fase van het project. De mentor (of zorgcoördinator) heeft een overzicht van alle leerlingen die binnenkort 18 jaar gaan worden. De mentor kiest welke leerling geschikt is voor het project. Hierbij wordt rekening gehouden met onder andere de thuissituatie van de jongere.

Inclusie- en exclusiecriteria

Tijdens de eerste gesprekken met de mentoren en Loes van Geffen bleek dat 'het in beeld zijn van tenminste één ouder of verzorger' als enige selectie criterium diende tijdens de uitvoering van dit onderzoek. Dit was nodig omdat zij toestemming voor deelname aan het project moesten verlenen voor hun kind middels een machtigingsformulier (zie verderop bij Stap 3). Ook was de aanwezigheid van tenminste één ouder of verzorger noodzakelijk bij belangrijke beslismomenten, zoals het afsluiten van een zorgverzekering. Doordat alle leerlingen die op dat moment 17,5 jaar waren aan dit criterium voldeden, konden ze allemaal deelnemen aan de Geld Gappie pilot. In latere gesprekken met Loes van Geffen blijken de randvoorwaarden voor deelname gedurende het onderzoek verder aangescherpt te zijn. Een voorbeeld van een randvoorwaarde is: *"de leerlingen hebben een toelaatbaarheidsverklaring"*. Zie Bijlage 4 voor een compleet overzicht van alle voorwaarden.

Mogelijke succesfactor – warme overdracht school

Zowel de mentoren als Loes van Geffen noemen het persoonlijk onder de aandacht brengen van het project bij de ouders door de mentor als een belangrijke succesfactor. Uit gesprekken met de ouders blijkt echter dat dit minder/niet doorslaggevend is geweest om deel te nemen aan het project. Zo zei één van de ouders hierover het volgende: *'Als ik het via een advertentie had gehoord, dan zou ik ook interesse hebben, maar via school is ook handig [...] uiteindelijk gaat het erom dat mijn kind de juiste hulp krijgt.'*

Adviesrapport pilotproject Geld Gappie

Lectoraat Armoede interventies / Amsterdams Kenniscentrum voor Innovatie / Hogeschool van Amsterdam
© Hogeschool van Amsterdam

Knelpunten – aannname en/of onvoldoende kennis

Uit het onderzoek blijkt dat de mentor de thuissituatie van de leerling goed kent. Dit zou de mentor kunnen beïnvloeden in zijn/haar keuze voor welke jongere wel of niet in aanmerking komt. Dit is in de meeste gevallen waarschijnlijk voordelig, maar kan ook een risico vormen voor het project, bijvoorbeeld als de docent ten onrechte denkt dat de ondersteuning door een Geld Gappie niet nodig is bij jongeren met (relatief) hoogopgeleide ouders/verzorgers. Verder is het ook goed als het project rekening houdt met nieuwe mentoren of zorgcoördinatoren die de leerlingen (nog) niet goed kennen. Ook in dat geval zou het kunnen dat de vraag of deelname aan het Geld Gappie project wel of niet nuttig is voor de leerling verkeerd worden ingeschat.

Advies voor opschaling – concretiseren profielen

In het pilotproject Geld Gappie heeft de mentor of zorgcoördinator de keuze gemaakt of de jongere wel of niet 'geschikt'. Is er bijvoorbeeld sprake van bewindvoering of staat iemand onder curatele? Het lijkt erop dat de keuze vooral intuïtief wordt gemaakt. Voor eventuele opschaling zou het wenselijk zijn om de selectiecriteria en het profiel van 'een geschikte leerling' verder te concretiseren.

Verder is het belangrijk om na te denken over exclusiecriteria en een duidelijk stappenplan te ontwikkelen voor jongeren die vanwege de bestaande criteria uitgesloten worden van deelname aan het project. Dit kan, zoals ook hierboven genoemd, zijn omdat hun ouders niet in beeld zijn of wanneer de ouders simpelweg niet instemmen met deelname om welke reden dan ook. Ook is het echter mogelijk dat jongeren geen vast woonadres hebben. Zogenoemde zwerfjongeren, 'onzichtbare' jongeren en spookjongeren. Ter inspiratie voor een dergelijk stappenplan verwijzen wij graag naar de 'Van 18-min naar 18-plus' handreiking die in 2016 is opgesteld door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Nederlands Jeugdinstituut (NJI).

De link naar de handreiking (in pdf):

[20160613_handreiking_van_18_min_naar_18_plus_definitief.pdf \(vng.nl\)](https://www.vng.nl/documenten/20160613-handreiking-van-18-min-naar-18-plus-definitief.pdf)

Stap 2: Informeren leerlingen en ouders

Nadat de mentor de jongere geselecteerd heeft, neemt hij/zij contact op met de jongere en de ouders / verzorgers om hen te informeren over het Geld Gappie project. De mentor informeert eerst de leerling over het Geld Gappie project. Dit is een informeel gesprek onder schooltijd. Wanneer de leerling enthousiast is, neemt de mentor contact op met de ouders om ook hen te informeren over het project. Wanneer ook zij akkoord gaan, wordt een eerste kennismakingsgesprek ingepland met alle betrokken partijen.

Zowel de ouders als de jongeren zelf spreken positief over deze fase van het traject. Er bleek bij enkel één van de jongeren onduidelijkheid te zijn in deze fase. Hij schrijft op het evaluatieformulier dat hij dacht dat hij geld zou krijgen toen zijn docent hem voor het eerst vertelde over het project. Tijdens zijn eerste gesprek met de Geld Gappie werd echter duidelijk dat dit niet zou gebeuren tijdens het project.

Adviesrapport pilotproject Geld Gappie

Lectoraat Armoede interventies / Amsterdams Kenniscentrum voor Innovatie / Hogeschool van Amsterdam
© Hogeschool van Amsterdam

Mogelijke succesfactoren – warme overdracht school

Zie stap 1.

Knelpunten + advies voor opschaling – motivatie ouders

Bij eventuele opschaling is het belangrijk om rekening te houden met het scenario dat ouders of verzorgers niet zo gemotiveerd zijn om deel te nemen aan het project. Bijvoorbeeld door negatieve ervaringen met (schuld)hulpverlening (dit was in de huidige Geld Gappie pilot niet het geval).

Ook kan het voorkomen dat de ouders of verzorgers zelf een licht verstandelijke beperking hebben. Het wordt dan moeilijk om de ouders het belang van het project duidelijk te maken. Mogelijk is het interessant om contact op te nemen met Stichting MEE over de vraag hoe zij volwassen met een licht verstandelijke beperking benaderen / informeren over projecten / cursussen / workshops.

Knelpunten + advies voor opschaling – motivatie leerlingen

Uit de gesprekken werd duidelijk dat eerst de leerlingen geïnformeerd werden over het project en dat daarna, wanneer zij enthousiast waren, contact werd gezocht met de ouder(s). De vraag is echter: hoe enthousiast moeten de leerlingen zijn? Kunnen leerlingen ook meedoen als ze niet zo enthousiast zijn, maar de ouder(s) of mentor het wel echt belangrijk vinden? In principe kunnen jongeren niet verplicht worden voor deelname, maar het is wel belangrijk om hierover na te denken. Hoe voorkom je dat je leerlingen uitsluit die wel baat zouden hebben of even over de streep moeten worden getrokken?

Ons advies is om motiverende gespreksvoering in te zetten en wat voorbeelden van dit type gespreksvoering op te nemen in het draaiboek zodat toekomstige Geld Gappies daar ook van kunnen leren.

Knelpunt + advies voor opschaling – betere communicatie

Opvallend was dat één van de vijf jongeren verwachtte geld te ontvangen wanneer hij mee zou doen aan het project. Dit onderstreept het belang van goed verwachtingsmanagement aan het begin van het traject. Ons advies is om bij aanvang van het traject (bijvoorbeeld tijdens de eerste online sessie met de Geld Gappie) aan de jongere te vragen wat zij denken dat het traject hen gaat brengen. Op deze manier kunnen eventuele verkeerde verwachtingen op tijd gesignaleerd en bijgestuurd worden.

Verder adviseren we om de informatiesheet die leerlingen meekrijgen tijdens het eerste gesprek nog eens op toegankelijkheid te checken. Dat wil zeggen: maximaal B1 taalniveau (lieft A2) en waar mogelijk ondersteund door visualties. Verder zou dit document ook steeds aangepast kunnen worden, zodat nieuwe inzichten worden opgenomen in de informatiesheet en verwachtingen worden gemanaget.

Advies voor opschaling – aandacht voor bottom-up benadering

De rol van de mentor blijkt in deze fase cruciaal te zijn. Het is daarom belangrijk om bij eventuele opschaling tijd en geld vrij te maken om - naast het bestuur - (ook) de mentor goed te informeren en enthousiast te maken over het project. Bijvoorbeeld door de voordelen van het project voor jongeren te benoemen middels ervaringsverhalen van deelnemende jongeren en ouders en een beschrijving te geven (in cijfers) van hoeveel jongeren het traject al succesvol hebben afgelegd.

Stap 3a: Kennismakingsgesprek

Het kennismakingsgesprek vindt op school plaats. Bij dit gesprek zijn de volgende personen aanwezig: de jongere zelf, ouder(s), Geld Gappie en de docent/mentor. Tijdens dit gesprek maken alle partijen (voor het eerst) kennis met elkaar en ontvangen de ouders en jongere informatie over het project: wat houdt het project precies in? Wat kunnen ze van de Geld Gappie verwachten qua ondersteuning? Wie gaat wat doen? Ook wordt er informatie gegeven over de Whatsapp groepsapp die tijdens de begeleiding actief gebruikt zal worden om alle gemaakte afspraken met elkaar te delen. In de app zullen de volgende partijen zitten: ouders/verzorgers, de jongere, Geld Gappie, docent/mentor.

Stap 3b: Intakegesprek + machtigingsformulier

Het intakegesprek vindt na het kennismakingsgesprek plaats. Bij dit gesprek hoeft de docent/mentor niet per se aanwezig te zijn. De andere partijen (zie Stap 3a) wel. Tijdens dit gesprek worden zowel het intakeformulier ingevuld als het machtigingsformulier ondertekend. Daarmee geven de ouders en leerling zelf aan dat zij eindverantwoordelijk blijven voor de keuzes die gemaakt worden.

In het intakeformulier wordt onder andere gevraagd naar de algemene NAW (Naam, Adres, Woonplaats) gegevens, gezinssamenstelling, opleiding, toekomstplannen, ontwikkeldoelen en wordt er gevraagd of er al schulden zijn. Middels het machtigingsformulier gaan de ouders en de jongere zelf akkoord met onder andere: het delen van informatie met andere instanties en deelname aan de Whatsapp groepsapp. Aan het einde van het gesprek krijgen de ouders en leerlingen een kopie mee van het machtigingsformulier.

Uit de interviews met Loes van Geffen en de Geld Gappie wordt duidelijk dat vanaf het begin van het pilotproject een AVG/ privacy specialist van MaDi¹ meegedacht heeft over het privacybeleid. Bijvoorbeeld over wat wel en niet gedeeld kan worden in Whatsapp. Ook vertelt de Geld Gappie dat ze geen (inlog)gegevens bewaren van de leerling.

¹ MaDi is een organisatie voor maatschappelijke dienstverlening met de volgende disciplines: algemeen maatschappelijk werk, schuldhulpverlening, sociaal raadslieden, ouderenwerk en preventie. Het werkgebied van MaDi omvat het stadsdeel Amsterdam Zuidoost en de gemeente Diemen.

Onduidelijke succesfactor – veilige startfase

Het eerste kennismakingsgesprek vindt op school plaats. Volgens de mentoren en de Geld Gappie is dit handig omdat de school bekend terrein en daarmee een veilige plek is voor zowel de leerlingen als de ouders. Hierdoor zou het project sneller omarmd worden als iets dat hoort bij school (en daarmee minder bij 'hulpverlening', wat een meer negatieve bijklank heeft). Dat maakt het mogelijk laagdrempeliger. Het is echter niet duidelijk of dit ook op deze manier door de ouders/jongeren wordt ervaren. Dit kan onderzocht worden door het intakegesprek ook af en toe online of bij de ouders/verzorgers thuis plaats te laten vinden.

Advies voor opschaling – privacybeleid

Op dit moment wordt op het machtigingsformulier voor de 'privacyverklaring' verwezen naar het privacybeleid van de MaDi en You4Youth middels hyperlinks. Voor de pilot is dit werkbaar. Voor opschaling (en toepassing binnen andere gemeenten) adviseren we om een *unieke* privacyverklaring op te stellen die uitsluitend voor het Geld Gappie project gebruikt wordt. Liefst wederom op maximaal B1 taalniveau (of A2) en met toetsing op begrijpelijkheid door verschillende kwetsbare lezers (lezers met een licht verstandelijke beperking en lezers die de Nederlandse taal niet goed beheersen). Het privacybeleid van MaDi en Youth4Youth kan daarbij uiteraard als inspiratie dienen.

Tip! Bij het opstellen van documenten op het juiste taalniveau kan beroep gedaan worden op de taalambassadeurs van de Stichting Lezen en Schrijven.

Advies voor opschaling – machtigingsformulier

We adviseren om de inhoud van het machtigingsformulier ook kort tijdens het kennismakingsgesprek toe te lichten. Ook voor het machtigingsformulier adviseren we om te toetsen op begrijpelijkheid. Het is immers belangrijk dat ouders begrijpen wat ze ondertekenen.

Stap 4: Traject

De sessies vinden op het moment vaak online plaats. De jongere en de Geld Gappie spreken ongeveer eens per twee weken af. Daarnaast is er een Whatsapp groep die actief wordt gebruikt om gemaakte afspraken in te delen. Dat gebeurt zowel voor als na ieder gesprek. Dit kunnen zowel afspraken zijn over wanneer elkaar te ontmoeten als ook actiepunten.

Succesfactoren – preventief karakter

Het Geld Gappie project heeft een sterk preventief karakter. Dat zien wij als een belangrijke succesfactor van het project. Doordat de leerling nog geen 18 is wanneer het

contact wordt gelegd is de kans groot dat zij op het moment van deelname aan het project schuldenvrij zijn. Daardoor is het mogelijk om op een rustige manier een vertrouwensband op te bouwen en de financiële situatie te controleren. Wanneer de jongere dan vervolgens wel in de problemen dreigt te raken, is het makkelijker om de juistere sturing te bieden (bijvoorbeeld doorverwijzen naar schuldhulp).

Knelpunt + advies voor opschaling – aanwezigheid van schulden

In de eerste gesprekken met Loes van Geffen en de Geld Gappie werd genoemd dat geen van de deelnemers schulden hadden bij aanvang van het project. Later in het onderzoeksproject bleek dat één jongere wel schulden had bij de start van het project (dat kwam pas later in het traject boven water). Wanneer we het werkproces bestuderen zien we geen duidelijke werkwijze voor jongeren met schulden. Enkel de inventarisatie ervan tijdens het intakegesprek wordt genoemd. Ons advies is dan ook om na te denken over een stappenplan bij jongeren met schulden. Kunnen zij wel of niet meedoen aan het project? Zo ja, onder welke voorwaarden?

Rol ouders

Ouders zijn aan het begin van het begeleidingstraject direct betrokken. Zo zijn ze altijd aanwezig bij de sessies waar belangrijke zaken aangevraagd moeten worden, zoals de zorgverzekering en de DigiD code. Daarna mogen ouders zelf bepalen of ze wel of niet aanwezig willen zijn bij een sessie. Over het algemeen zien we dat, na een aantal sessies, de jongere zelf aan de slag gaat met de Geld Gappie. De ouders worden nog wel altijd op de hoogte gehouden van belangrijke beslissingen en afspraken. Dit gebeurt door even te bellen met de ouder of door de afspraken die gemaakt zijn tijdens de sessie in de Whatsapp groep te herhalen zodat de ouder op de hoogte is van wat er allemaal speelt.

Succesfactoren – korte lijntjes

Ouders zijn positief over de manier waarop de Geld Gappie communiceert. Zo vertelt een ouder tijdens een interview dat hij gebeld werd door de Geld Gappie om te overleggen over een belangrijke brief die zijn dochter had ontvangen. Ze hebben toen samen de brief doorgenomen en overlegd over wat ze het beste konden doen.

Succesfactoren – ontzorgen

De drie ouders die we hebben gesproken, waren erg positief over de begeleiding van de Geld Gappie. Ze hebben allemaal meerdere malen benadrukt dat ze hopen dat het project ook voor andere jongeren beschikbaar wordt gemaakt.

Ze vinden het vooral fijn dat ze 'ontzorgd' worden door een professional bij allerlei belangrijke zaken die ze anders zelf hadden moeten uitzoeken en regelen. Zo zei één van de ouders hierover het volgende: *"Ik zeg je eerlijk, ik ben er wel blij mee. Ik zit zelf ook met mijn werk, sommige dingen weet ik ook niet, sowieso met aanvragen van belastingdienst, dat weet ik niet, zij [de Geld Gappie] zijn gespecialiseerd".*

Adviesrapport pilotproject Geld Gappie

Ook vonden ouders het fijn dat deze dienst gratis werd aangeboden.

Knelpunten – geen

De ouders die we hebben gesproken konden geen knelpunt noemen met betrekking tot het pilotproject Geld Gappie.

Onderwerpen

Op het formulier ‘Checklist 18 jaar worden: wat moet ik regelen?’ staan alle onderwerpen weergegeven (zie Bijlage 6). De onderwerpen die zijn gekozen zijn gebaseerd op o.a. de checklist van de 18+ lijst die door de overheid is samengesteld².

Er zijn een aantal vaste onderwerpen en een aantal flexibele onderwerpen die de Geld Gappie en jongere tijdens de sessies behandelen, waarbij een vast onderwerp bij iedere jongere wordt behandeld en een flexibel onderwerp kan worden gekozen in samenspraak met de jongere. Een voorbeeld van een vast onderwerp is de aanvraag van de zorgtoeslag, een voorbeeld van een flexibel onderwerp is het aanvragen van het kindgebonden budget over een aanvullende verzekering.

Echter, wanneer de Geld Gappie merkt dat het onderwerp (of bijbehorende keuze) niet bij de situatie van de jongere past, wordt dit met de jongere besproken en probeert de Geld Gappie de jongere uit te leggen dat dit geen verstandige keuze is. Een voorbeeld is wanneer een gezonde jongere zonder bijbaan een te dure aanvullende zorgverzekering wil afsluiten.

In een excel-sheet³ wordt vervolgens tijdens de begeleiding per leerling bijgehouden welke onderwerpen of zaken tijdens de begeleiding door Geld Gappie behandeld zijn (groen), welke al eerder waren gedaan (grijs), welke nog op de planning staan (geel/oranje), en welke zaken ze niet gaan doen (rood). De rode zaken zijn zaken als het aanvragen van een huurtoeslag voor jongeren die *niet* op kamers of uit huis gaan wonen. Zie Bijlage 5 voor alle vaste en flexibele onderwerpen.

Verder maakt de Geld Gappie na elke sessie met de jongere een kort verslag van de sessie. Dit wordt in hetzelfde excel-sheet bijgehouden. Hierin staan zaken als: wie was er bij het gesprek aanwezig? Wat was de algemene sfeer? Wat is er tijdens de sessie gedaan en wat moet de volgende keer gedaan worden?

Succesfactor + advies voor opschaling – kleuren en gespreksverslag

Per leerling wordt middels kleuren bijgehouden welke onderwerpen wel en niet behandeld gaan worden tijdens het Geld Gappie traject. Wanneer een onderdeel is uitgevoerd, past de Geld Gappie de kleur van de bijbehorende cel aan in het excel-bestand (van geel/oranje naar groen). Deze werkwijze heeft naar onze mening twee

² De checklist van de overheid is heel divers en gaat verder dan alleen de financiële zaken die geregeld moeten worden op het moment dat de jongere 18 wordt. Denk bijvoorbeeld aan het nadenken over stemmen tot de keuze voor orgaandonorschap.

³ Deze excel-sheet is overgenomen uit: Geld Gappie Voortgangsrapportage Pilot 1 (2021)

belangrijke voordelen: (a) het werkt als geheugensteun voor de Geld Gappie zelf, (b) het maakt het mogelijk om elkaars werk gemakkelijk over te nemen (bijvoorbeeld in het geval van verlof of ziekte).

De gespreksverslagen zijn allemaal gemaakt door één Geld Gappie en zijn kort en bondig (succesfactor). Dat maakt het werkproces volgens ons transparant en goed te volgen. Ons advies is in het werkproces wat richtlijnen op te nemen over wat wel en niet in een gespreksverslag genoteerd dient te worden, zodat bij opschaling de rapportage op consistente wijze wordt uitgevoerd door toekomstige Geld Gappies. Hier zouden ook wat gespreksverslagen ter voorbeeld aan toegevoegd kunnen worden waarbij tot de persoon herleidbare gegevens zijn verwijderd.

Advies voor opschaling – meer onderwerpen

De Checklist 18 jaar worden dient verder aangevuld te worden zodat alle mogelijke situaties hierin worden beschreven. Met name een wettelijke aansprakelijkheidsverzekering en eventueel een rechtsbijstandsverzekering zijn van groot belang, maar goed is om ook over andere scenario's na te denken. Hoe zit het bijvoorbeeld met de alimentatie van jongeren met ouders die gescheiden zijn? En andere verzekeringen, zoals een energieabonnement of inboedelverzekering bij jongeren die op kamers willen? Optie voor collectiviteitskorting bij zorgverzekering? Kostgeld bij thuiswonende jongeren? (CJIB) boetes?

Advies voor opschaling – aandacht voor vaardigheden

De Checklist 18 jaar worden bevat veel praktische zaken die geregeld moeten worden wanneer iemand 18 jaar wordt. Vaardigheden die nodig zijn voor financieel gezond gedrag lijken minder aandacht te krijgen.

Het Nibud heeft vier concrete vuistregels geformuleerd voor financieel gezond gedrag. Middels filmpjes worden de vuistregels en financiële vaardigheden uitgelegd. Ons advies is om ook deze vaardigheden in de checklist te verwerken en de filmpjes tijdens de sessies met de jongeren te bekijken. De link naar de vuistregels:

<https://www.nibud.nl/consumenten/vuistregels-check-plan-spaar-bewaar/>

Voorbeeld: sparen

Tip: bespreek hoe de jongere een buffer gaat opbouwen. Bijvoorbeeld middels een spaarrekening. Dit kan tijdens het onderwerp 'inkomen' behandeld worden. Een idee is om een app zoals Peaks te gebruiken waarin pin-aankopen worden afgerond en het tussenliggende bedrag automatisch wordt bespaard/belegd.

Rood staan

Het wordt niet duidelijk hoe wordt omgegaan met 'rood staan'. Ondanks dat bij de meeste banken het rood staan bij default 'uit' staat, adviseren we deze check in de checklist op te nemen wanneer er een nieuwe bankrekening wordt geopend. Veel jongeren zijn zich

namelijk niet zo bewust van de hoge rentepercentages die horen bij roodstaan (en dat dit plotseling wel kan na het 18 jaar worden).

Coachende rol

De Geld Gappie neemt een coachende rol in tijdens het traject. Dat betekent dat de Geld Gappie eerst (in simpele bewoordingen) uitlegt wat bijvoorbeeld een zorgverzekering is en hoe de jongere het kan afsluiten. De daadwerkelijke stappen om de zorgverzekering daadwerkelijk af te sluiten doet de jongere vervolgens zelf. Dit zijn bijvoorbeeld acties als het inloggen op de website, het klikken op het juiste tabblad, het invullen van de persoonsgegevens.

Succesfactor – coachende rol

Bovengenoemde manier van begeleiding is naar onze mening een belangrijke succesfactor van dit project. Doordat de jongeren worden aangestuurd om alle nodige acties zelf actief uit te voeren, is de kans groter dat de behandelde stof beter blijft hangen. Deze benadering zorgt ook mogelijk voor meer zelfvertrouwen en zelfstandigheid.

Communicatiestijl

De Geld Gappie probeert de jongeren op een heldere en positieve manier aan te spreken. De Geld Gappie geeft tijdens het interview het volgende voorbeeld. Bewoordingen als 'het is belangrijk om de zorgtoeslag aan te vragen' vervang ik door 'als je geen zorgtoeslag aanvraagt, krijg je geen geld'. Ook wordt geprobeerd om de jongeren op een vriendelijke doch daadkrachtige manier op hun eigen verantwoordelijkheid te wijzen. Zo noemt de Geld Gappie dat jongeren soms zonder shirt, liggend vanuit hun bed, inloggen. In dat geval vraagt de Geld Gappie de jongeren om uit te loggen, zich aan te kleden en dan opnieuw in te loggen. Ook jongeren waarderen de communicatiestijl van de Geld Gappie. Zo zegt een jongere hier het volgende over (op het evaluatieformulier): *"Ik vond de Geld Gappie heel leuk en ze gaf hele goede uitleg. Ze was heel rustig."*

Succesfactor – 'no way out' aanpak

De werkwijze van het Geld Gappie project is gebaseerd op inzichten vanuit de re-integratiemethodiek. Een voorbeeld hiervan is dat er vanuit het project op toegezien wordt dat jongeren niet gemakkelijk aan het traject kunnen 'ontsnappen'. Tijdens de interviews vertellen de Geld Gappie en Loes van Geffen dat er strenge doch duidelijke gesprekken worden gevoerd met de jongere wanneer deze dreigt af te haken of wanneer er sprake is van onenigheid. Dit gebeurt net zolang totdat de leerling weer 'back on track' is. Dit omvat soms directe ingrepen, zoals het voorbeeld waarin de mentor wel eens een leerling met de auto naar een afspraak heeft gebracht omdat de leerling anders de afspraak niet kon bijwonen.

Onbekende succesfactoren – authenticiteit

Volgens de mentoren, de oprichter en de Geld Gappie is aansluiting met de doelgroep handig (bijvoorbeeld: de Geld Gappie is jong en spreekt Spaans, de moedertaal van veel

Adviesrapport pilotproject Geld Gappie

ouders die betrokken zijn bij het project). Dit is volgens hen echter niet doorslaggevend. Authenticiteit van de Geld Gappie zou dat volgens één van de mentoren en Loes van Geffen wel zijn.

Advies voor opschaling – concretiseren ‘netwerk’ en ‘authenticiteit’

Het netwerk van de jongeren speelt volgens geïnterviewden een belangrijke rol binnen de aanpak. Ons advies is om wat meer voorbeelden (bijvoorbeeld in de vorm van een casus) te noemen in de methodiekbeschrijving over hoe het netwerk van de jongeren precies ingezet kan worden. Wat kan daarin wel en niet. Zo kunnen toekomstige Geld Gappies een beter beeld ontwikkelen over de mogelijkheden bij maatwerk.

Ook is het belangrijk om helder te definiëren wat er precies wordt verstaan onder ‘het netwerk’. Nu lijkt het namelijk vaak om de ouders en de mentor te gaan. Maar hoe zit het bijvoorbeeld met een (peet)oom? Of iemand anders die een belangrijke rol speelt in het leven van de jongere? Kunnen die ook benaderd worden voor het project? Ook adviseren we om het begrip ‘authenticiteit’ verder toe te lichten bij de profielbeschrijving van een Geld Gappie, gezien dit als belangrijke succesfactor wordt genoemd.

Whatsapp groepsapp

In het werkproces is opgenomen dat er per jongere een groepsapp wordt aangemaakt met alle betrokken partijen bestaande uit: de jongere zelf, de ouders/verzorgers, mentor/docent en de Geld Gappie. In deze groepsapp worden vragen gesteld en alle gemaakte afspraken gecommuniceerd. Zo kunnen alle partijen meelesen.

Deze app blijft bestaan, ook als het traject is afgelopen. Op deze manier wil het project een laagdrempelige voorziening creëren voor leerlingen om vroegtijdig hulp te vragen. Doordat er al een vertrouwensrelatie is opgebouwd met de Geld Gappie, hopen ze te voorkomen dat jongeren pas aan de bel trekken als het water hun aan de lippen staat.

Succesfactor – sociale controle

Ouders en mentoren kunnen alles meelesen in de Whatsapp groep. Daardoor ontstaat een sociaal controlemechanisme. Het lijkt erop dat jongeren hierdoor hun afspraken beter herinneren en nakomen.

Knelpunt – nieuwe situaties

Het traject duurt ongeveer 1,5 jaar. Het is aannemelijk dat veel jongeren gedurende het traject een overstap maken naar een andere school of gaan werken. Eén van de jongere geeft aan dat hij het niet fijn vindt dat zijn oude mentor nog steeds in de Whatsapp groepsapp mee kan lezen.

Advies voor opschaling – nieuwe situaties

Omdat niet duidelijk is of de aanwezigheid van de mentor in de Whatsapp groepsapp van toegevoegde waarde is voor de begeleiding van jongeren die al van school af zijn, adviseren wij om dit met alle partijen (leerling, mentor, ouders) te bespreken. Indien nodig kan de mentor uit de Whatsapp groepsapp verwijderd worden.

Advies voor opschaling – wegvallen Geld Gappie

Uit het onderzoek komt duidelijk naar voren dat de Geld Gappie erg betrokken is bij alle individuele trajecten. Naast dat dit een belangrijke succesfactor is, is het ook belangrijk om na te denken over hoe om te gaan wanneer een Geld Gappie wegvalt door bijvoorbeeld ziekte of verlof. De hechte samenwerking tussen de Geld Gappie en de leerling kan ervoor zorgen dat de leerling heel erg afhankelijk is van één persoon. Ook is het goed om na te denken hoe de kennis uit de Whatsappgroepen overgedragen kan worden naar toekomstige Geld Gappies.

Advies voor opschaling – privacybeleid Whatsapp

Het is belangrijk om het privacybeleid van Whatsapp te blijven monitoren. Is het ook voor de toekomst voldoende veilig om informatie te delen middels dit platform? Verder is het belangrijk om duidelijke regels op te stellen voor toekomstige Geld Gappies over welke zaken wel en welke zaken niet via Whatsapp gedeeld mogen worden (en om deze lijst tijdig bij te werken). Het is bijvoorbeeld niet gewenst om wachtwoorden en DigiD gegevens via Whatsapp te delen.

Online sessies

Een groot deel van de pilot viel samen met de lockdown van de coronacrisis. Daardoor was het niet mogelijk om de sessies face-to-face door te laten gaan. De sessies vonden plaats als videoconferenties via Teams/Zoom.

De online sessies worden over het algemeen als succesvol ervaren. Hieronder drie belangrijke voordelen van de online sessies.

Succesfactor – activerend, laagdrempelig, efficiënt

Bij de online sessie deelt de jongere zijn/haar beeldscherm met de Geld Gappie. Deze opzet vereist volgens de Geld Gappie een actieve werkhouding van de jongere. De Geld Gappie zegt hierover het volgende: *“vaak is dit lastiger bij een fysieke sessie, dan zit je er als Geld Gappie maar een beetje naast.”*

Daarnaast zijn de online sessies laagdrempelig omdat deze geen geld (reiskosten) of tijd (reistijd) kosten. Ook sluit deze vorm van begeleiding aan bij de huidige tijdsgeest waarin

veel zaken digitaal plaatsvinden. Jongeren hebben makkelijk toegang tot de documenten (die ze misschien zouden vergeten mee te nemen naar een fysieke afspraak) en kunnen ook snel informatie aan hun ouders vragen wanneer ze iets niet zeker weten (die zijn vaker in de buurt).

Advies voor opschalen – laptop of pc

Niet alle jongeren beschikken over een laptop/pc en goede internetverbinding. Loes van Geffen vertelt dat in de huidige pilot dit wordt geregeld via de Pak je Kans voorzieningen⁴ van de gemeente Amsterdam (zie de checklist in Bijlage 6). Dergelijke voorzieningen bestaan echter niet in alle gemeenten. Zoals ook eerder in het verslag aangegeven is het in het geval van opschaling naar een andere gemeente belangrijk om de aanwezige voorzieningen voor de betreffende gemeente te checken. Ons advies is ook om alvast na te denken over de te ondernemen stappen wanneer de leerling niet over een laptop/pc beschikt. Hoe zorg je ervoor dat je deze leerlingen toch kan (blijven) bereiken?

Aan de pilot hebben twee verschillende scholen deelgenomen. Bij een van de scholen hebben jongeren gebruik gemaakt van de bestaande online schoolomgeving (inclusief school-emailadres), bij de andere school gebruikten jongeren hun privé-mailadres.

Opschaling – eigen omgeving/platform

Voor opschaling wordt geadviseerd éénzelfde, toekomstbestendige, online omgeving te kiezen. De schoolomgeving is handig voor de korte termijn, maar wellicht minder werkbaar voor de langere termijn (wanneer de jongere niet meer op school zit).

Stap 5: Nazorg

Na ongeveer een jaar logt de jongere samen met de Geld Gappie in op zijn of haar online bankrekening. Dan kijken ze of er nieuwe schulden bij zijn gekomen en praten ze over hoe het gaat met de financiën in het algemeen. Ook wordt er gekeken in hoeverre de jongere financieel zelfredzaam is en op welke manier de jongere ondersteund wordt vanuit zijn eigen netwerk. De nazorg duurt een half jaar tot een jaar.

Afhankelijk van deze algehele situatie van de jongere kan besloten worden om extra ondersteuning in de vorm van een bewindvoerder, budgetbeheerder of vrijwilliger in te schakelen. Ook kan ervoor gekozen worden om de jongere warm aan schuldhulp over te dragen bij de aanwezigheid van (hoge) schulden. Met andere woorden: de adviezen en acties zijn onderdeel van maatwerk.

⁴ Ouders met een laag inkomen kunnen een gratis laptop of tablet aanvragen voor hun kind op de middelbare school. Ook is er een eenmalige vergoeding van 200 euro per gezin voor internetkosten. Het werd tijdens dit onderzoek niet duidelijk of de Geld Gappie / het project hierin faciliteert of dat de ouders dit geheel zelf moeten regelen.

Knelpunten – wisselende contacten

Wisselende functies bij de externe samenwerkingspartners (bijvoorbeeld een nieuwe directeur en bestuur) wordt als knelpunt genoemd door Loes van Geffen. Ze zegt dat het hierdoor soms lastig is om het project op een goede manier te continueren. Bijvoorbeeld doordat eerder gemaakte afspraken over het project moeten worden herzien.

Knelpunten + advies voor opschaling – reflectieniveau jongeren

Tijdens het invullen van het evaluatieformulier bleek dat jongeren zich niet altijd herinneren wat ze tijdens het traject allemaal hebben gedaan. Ons advies is dan ook om aan het einde van het traject (dat wil zeggen: na 1,5 jaar) een korte kennistoets af te nemen om te bepalen welke zaken wel en niet goed begrepen zijn. Afhankelijk van de uitslag van de kennistoets kan vervolgens bepaald worden hoe het vervolgtraject vormgegeven zal worden. Het volgende punt sluit hierop aan.

Advies voor opschaling – acties per profiel uitwerken

Hierboven werd genoemd dat de Geld Gappie tijdens het nazorggesprek naar de algehele situatie van de leerling kijkt en een soort van ‘profiel’ opstelt waar specifieke aanvullende acties (maatwerk) aan wordt gekoppeld.

Voor opschaling adviseren we een duidelijke schets van deze ‘profielen’ te maken en de daarbij behorende acties ook concreet uit te werken op papier. Daarbij adviseren we ook na te denken over de haalbaarheid van de acties voor de verschillende gemeenten.

4. Belangrijkste adviezen voor opschaling

Het Geld Gappie project bestaat nu ruim 1,5 jaar. Uit gesprekken met Loes van Geffen blijkt dat gedurende de afgelopen maanden (c.q. tijdens dit onderzoek) verschillende partijen (scholen, wethouders) zich positief hebben geuit over het project. Tevens hebben vertegenwoordigers van diverse scholen aangegeven het project ook op hun eigen school en voor hun eigen leerlingen beschikbaar te willen stellen. Ons algemene advies is echter om niet 'te hard van stapel te lopen'. De aanpak van het project is volgens ons onder andere succesvol door de intensieve, aandachtige begeleiding.

Zoals ook eerder in de samenvatting genoemd is, is ons overkoepelende eindoordeel dat het Geld Gappie project er veelbelovend uit ziet om kwetsbare jongeren die binnenkort 18 jaar gaan worden te ondersteunen bij alle financiële taken die het 18 jaar worden met zich meebrengt. Voordat eventuele opschaling gerealiseerd kan worden, raden wij aan om in het bijzonder aandacht te besteden aan de in dit rapport beschreven adviezen. Die belangrijkste adviezen worden hieronder nog een keer samengevat. De adviezen zijn verdeeld in drie soorten adviezen: (a) organisatorische adviezen, (b) coach(Geld Gappie)-gerelateerde adviezen, (c) leerling-gerelateerde adviezen en (d) traject-gerelateerde adviezen.

4.1 Organisatorische adviezen

Advies 1 - Behoud van kennis

Tijdens gesprekken met Loes van Geffen werd het vertrek van managers en directeurs (en daarmee verlies van kennis over gemaakte afspraken) als knelpunt genoemd. Ons advies is om bij het starten van een nieuwe samenwerking niet een individu, maar een *team* of ten minste twee personen verantwoordelijk te maken voor het project. In het geval van een school kan de informatie over het project bijvoorbeeld bij het docententeam neergelegd worden dat zich ook buigt over het 'Week van het Geld'. Aansluitend hieraan adviseren wij om alle gemaakte afspraken op te slaan op een plek waar alle teamleden toegang toe hebben. Het gaat over afspraken tussen de vertegenwoordigers van het Geld Gappie project, de vertegenwoordigers van school en de vertegenwoordigers van bijvoorbeeld de gemeente of de lokale schuldhulporganisaties.

Advies 2 - Coördinator

Op het moment van schrijven is Loes van Geffen, de oprichter van het Geld Gappie project, verantwoordelijk voor het aangaan en onderhouden van het contact met scholen. Loes van Geffen gaf tijdens het interview aan na te denken over een nieuwe functie die verantwoordelijk is voor het coördineren van het project wanneer het pilotproject opgeschaald zal worden. Hierbij wordt gedacht aan een functie die als een soort consultant de afspraken monitort en de voortgang van het project bewaakt. Hiervoor kan gedacht worden aan het betrekken van een externe partij, zodat interne zaken van de organisatie niet meegenomen worden in de monitoring en het belang van de leerling de focus blijft. Deze functie kan belegd worden bij de gemeente, een regionale of lokale koepelorganisatie bestaande uit de scholen waar deze jongeren vooral naartoe gaan, of bij de school met het hoogste aantal deelnemende leerlingen aan het Geld Gappie project.

4.2 Coach-gerelateerde adviezen

Advies 3 - Continuïteit waarborgen

Op het moment van schrijven is er één Geld Gappie die alle jongeren van begin tot het einde begeleid (in totaal ongeveer 1,5 jaar). De begeleiding is intensief en is gebaseerd op de re-integratiemethodiek. De 'no way out' filosofie is (ook) volgens ons een belangrijke succesfactor van de methodiek. Voor het behoud van succes bij opschaling adviseren wij dan ook om *geen* gebruik te maken van vrijwilligers of stagiaires.

Advies 4 - Helder profiel

Het 'authentiek handelen' door de Geld Gappie werd door meerdere partijen als succesfactor genoemd. Ook wij zijn van mening dat de huidige Geld Gappie een prettige communicatiestijl heeft. Voor eventuele opschaling zijn echter concretere handvaten nodig over de nodige soft skills. Ons advies is om de Whatsapp gesprekken te 'analyseren' als inspiratie bij het opstellen van deze soft skills (aangezien de ouders en jongeren positief waren over de communicatie met de Geld Gappie). Op welke specifieke berichten reageren ouders en de jongeren bijvoorbeeld positief met een uitbundige dankjewel? Welk soort berichten roepen vragen op? Dit zou een mooie afstudeeropdracht kunnen zijn voor studenten van de HBO-opleiding Toegepaste Psychologie.

4.3 Leerling-gerelateerde adviezen

Advies 5 - Selectie

In het onderzoek viel ons op dat er een groot beroep wordt gedaan op de mentor en dat het contact met de betreffende scholen goed is. Het lijkt erop dat deze werkwijze bruikbaar was binnen de huidige pilot. Voor opschaling adviseren we echter om meer objectieve inclusie- en exclusiecriteria op te stellen.

Advies 6 – Profielen & maatwerk

Onderzoek naar financiële zelfredzaamheid bij mensen met een licht verstandelijke beperking laat zien dat er in de praktijk vaak geen goed onderscheid wordt gemaakt wordt tussen de doelgroep terwijl de doelgroep erg divers is (Bijvoorbeeld IQ tussen 50-70 versus IQ tussen 70-85, een deel beschikt helemaal niet over de basisvaardigheden die nodig zijn voor financieel gezond gedrag versus een groep die dat veel meer zelfstandig kan). Dit komt overeen met onze bevindingen in het onderzoek. Een jongere die de behandelde stof erg ingewikkeld vindt en zich ook niet meer goed herinnert welke onderwerpen ze allemaal hebben behandeld versus een jongere die binnenkort start met de politieacademie (MBO-niveau) en het allemaal makkelijk kon volgen. Ons advies om maatwerk te kunnen garanderen is dan ook om vooral te focussen op het IQ en de aan- of afwezigheid van de (basis)vaardigheden van de leerling. Om een beeld te krijgen van het laatste verwijzen we graag door naar de Coaching Toolbox die door de Hogeschool van Amsterdam speciaal is ontwikkeld voor de coaching van mensen met een (mogelijke) licht verstandelijke beperking. De toolbox is te vinden op: <https://www.toolboxbewind.nl/coaching>

4.4 Traject-gerelateerde adviezen

Advies 7 - 'Hybride' werkwijze

De sessies van de pilot vielen in coronatijd. Dat betekent dat de meeste sessies online hebben plaatsgevonden. Zowel de Geld Gappie als de jongeren vertelden dat ze het online werken als positief hebben ervaren. Naast dat ze natuurlijk konden besparen op tijd en geld (reiskosten), was het inloggen vanuit huis simpelweg makkelijker. We adviseren dan ook om in de toekomst het online werken als

Adviesrapport pilotproject Geld Gappie

Lectoraat Armoede interventies / Amsterdams Kenniscentrum voor Innovatie / Hogeschool van Amsterdam
© Hogeschool van Amsterdam

default aan te houden. Wel dient er nagedacht te worden over een oplossing voor jongeren die niet beschikken over de nodige digitale faciliteiten (werkende pc/laptop en internetverbinding). De keuze voor de locatie (online of face-to-face) van de eerste twee gesprekken (kennismakingsgesprek en intakegesprek) kan in overleg met de ouders/mentoren/jongeren bepaald worden.

Bijlage 1 – Interviewvragen (topiclijst)

Selectie, ouders

- (1) Wat zijn de selectiecriteria voor studenten? Belangrijk om duidelijke criteria te hanteren zodat bij een eventuele opschaling dit op eenzelfde manier kan gebeuren.
- (2) De jongeren die bij GeldGappie komen zijn onder de 18 jaar en hebben toestemming nodig van hun ouders. Hoe wordt dit precies aangepakt? Wat wordt er bijvoorbeeld gedaan bij jongeren wiens ouders niet in beeld zijn?
- (3) In de PvA staat dat ouders ook betrokken kunnen worden bij de begeleiding. Hoe wordt besloten of dit wel of niet van belang is? En kan hier op aangedrongen worden? En daarmee gepaard: waar vinden de gesprekken/begeleiding plaats? Wordt daarbij rekening gehouden met o.a. bereikbaarheid/reiskosten etc.

Traject

- (4) Hoeveel uur staat er gemiddeld voor een Geld Gappie traject? En wat is de eventuele range? Waar hangt dit precies mee samen?
- (5) Hoe ziet de begeleiding bij de doorlopende leerlijn (nazorg) eruit? Is het enkel informatie in de vorm van een brochure bijvoorbeeld? Of vinden er ook 1-op-1 gesprekken plaats? Bij enkel informatie in de vorm van 'denk daaraan' bestaat de kans dat de urgentie gauw afneemt.
- (6) Op welke manier wordt de privacy van de jongere gewaarborgd tijdens het aanvragen van bijvoorbeeld DigiD codes?
- (7) Hoe worden de onderwerpen gekozen? Wie bepaald dit? En hoeveel onderwerpen worden er behandeld? Zijn er onderwerpen die meer prioriteit krijgen?
- (8) Jongeren staan in coachingstrajecten erom bekend dat ze hun afspraken niet altijd nakomen (vooral wanneer er geen brand is om te blussen). Is er een stappenplan om de jongere binnenboord te houden. Bijvoorbeeld contact via Whatsapps en herinneringen van de afspraak?

Coaches

- (9) Aan welke opleidingseisen dient een GeldGappie te voldoen?
- (10) Hoe vindt de samenwerking met de scholen plaats? Hoe wordt het project gepromoot?

Bijlage 2 – Instructies evaluatieformulier

Instructies voor de Geld Gappie bij afname evaluatieformulier

Het doel van het evaluatieformulier is om het perspectief van de leerlingen centraal te stellen. Wat vonden ze bijvoorbeeld fijn aan de begeleiding (en moet dus vooral zo blijven in de toekomst)? Waar hadden ze moeite mee? Wat was goed te volgen en wat minder etc. Het invullen van het formulier vergt een bepaald niveau van (zelf)reflectie en ook schrijfvaardigheden. Zaken die voor deze doelgroep ingewikkeld (kunnen) zijn. Het is daarom fijn als jij als geldgappie de introtekst en de vragen voorleest én het antwoord van de leerling opschrijft.

Ervaring leert dat deze doelgroep vaak erg korte antwoorden geeft op dergelijke vragen. Bijvoorbeeld enkel 'ging goed'. Het is dan ook belangrijk dat je goed doorvraagt. Probeer daar wel zo min mogelijk in te sturen. Goede, neutrale vragen zijn: 'kun je daar een voorbeeld van geven?' of 'wat bedoel je daar precies mee'.

Bijlage 3 - Evaluatieformulier

Je krijgt nu al een tijdje hulp van een GeldGappie bij je geldzaken. Graag willen we weten hoe jij dat tot nu toe vindt gaan. We hebben hierover een paar vragen bedacht. Het is fijn als je de vragen zo eerlijk mogelijk beantwoordt. Er bestaan geen goede of foute antwoorden. Je mag dus ook de dingen noemen die volgens jou niet zo goed gingen. Zo kunnen wij van jouw mening leren.

1. Op welke manier hoorde jij voor het eerst over een GeldGappie? Was het voor je aan het begin duidelijk wie een GeldGappie is en hoe je geholpen zou worden?

2. Waar spreken jullie af met je GeldGappie? Hoe vind je dit gaan? Of zou je bijvoorbeeld liever ergens anders willen afspreken?

3. Hoe vaak spreek je af met je GeldGappie en wat vind je hiervan?

4. Wat vind je van de uitleg van de GeldGappie? Vind je het bijvoorbeeld makkelijk of juist moeilijk?

5. Mag je veel zelf doen of doen jullie veel samen tijdens jullie afspraak? Wat vind je hiervan?

6. Welke onderwerpen heb je behandeld met je GeldGappie? Zou je nog andere onderwerpen willen behandelen en, zo ja, welke?

7. Hoe verloopt het contact met je GeldGappie en wat vind je hiervan? We bedoelen het contact tussen de afspraken in.

8. Soms hebben ouders/verzorgers ook contact met de GeldGappie. Hoe gaat dat bij jou en wat vind je hiervan?

9. Soms hebben de mentoren/docenten ook contact met de GeldGappie. Hoe gaat dat bij jou en wat vind je hiervan?

10. Wat zijn je goede ervaringen met je GeldGappie? Wat moeten ze vooral in de toekomst blijven doen om ook andere jongeren goed te helpen? Wij noemen dit tips.

11. Heb je nog tips voor je GeldGappie over dingen die beter kunnen gaan in de toekomst of bij andere jongeren?

Hartelijk dank voor het invullen van alle vragen!

Bijlage 4 – Randvoorwaarden aanmelding

Hieronder de randvoorwaarden voor aanmelding van het Geld Gappie project. De randvoorwaarden zijn op 5-7-2021 verstrekt door Loes van Geffen.

- (a) Deelnemen aan het praktijkonderwijs en speciaal onderwijs en initieel (bij aanvang) geen gebruik maken van een bewindvoerder of budgetbeheer. Zij zijn zelf verantwoordelijk voor de financiële stappen die gepaard gaan met 18 worden.
- (b) De leerlingen hebben een toelaatbaarheidsverklaring.
- (c) Jongeren die tussen 17, 17,5 of 18 jaar zijn. In het ideale geval worden ze aangemeld 3-5 maanden voorafgaand aan de 18e verjaardag. Als ze 18 zijn en nog niks geregeld hebben mogen ze ook aangemeld worden.
- (d) Leerlingen waarvan de school vermoedt dat ze de overgang naar 18 jaar en het regelwerk dat daarmee gepaard gaat, niet voldoende in banen kunnen leiden.
- (e) Leerlingen waarvan de school weet dat er onvoldoende kennis, kunde en zorg is om te ondersteunen in de overgang naar 18 jaar worden.
- (f) Leerlingen, die door zorgcoördinatoren/ orthopedagoog/mentor aangemeld worden.

Bijlage 5 - Vaste en flexibele onderwerpen

		STANDAARD HULPGEBIEDEN											
Kandidaat	School	Kennismakingsgesprek	Intakegesprek	machtigingsformulier invullen en inventarisatie abonnementen	Inventarisatie 18+ regelzaken	digidD aanvragen+ app installeren	Internetbankieren regelen	Uitleggen hoe de Zorgverzekering werkt	Zorgtoeslag aanvragen	Budgetplan maken	Aangifte inkomstenbelasting	Zorgverzekering afsluiten	leren inloggen bij de websites van de zorgverzekering
1	De Dreef												
2	De Dreef												
3	De Dreef												
4	De Dreef												
5	De Dreef												
6	De Dreef												
7	Orion												
8	Orion											X	
9	Orion												
10	Orion												
11	Orion												
12*	Orion												
13*	Orion												
14	Orion										X		
15	Orion					X			X	X			

LEGENDA

	gedaan
	gaan we nog doen
X	gaan we niet doen
	was al geregeld

KEUZEHULP GEBIEDEN															
inschrijven sociale huurwoning	inschrijven studentenwoning	Uitleggen hoe studiefinanciering werkt	Studiefinanciering aanvragen	OV studentenreisproduct aanvragen	Studentenreisproduct op OV chipkaart zetten	Tegemoetkoming scholieren aanvragen	Lesgeld Betalen	Verzekering scooter of auto aanvragen	Abonnementen en contracten checken en eventueel afsluiten	mijntoeslagen.nl uitleggen	Kinderbijslag	Kindgebondenbudget	inkomensafhankelijke combinatiekorting	Pak je kans voorzieningen, mits van toepassing	Iedere 2 maanden een gesprek, vroegsignalering
	X					X					X	X	X	X	
	X					X		X	X		X	X	X	X	
	X							X	X		X	X	X	X	
	X	X	X	X	X		X	X	X		X	X	X	X	
						X		X	X		X	X	X	X	
	X														
	X														
	X	X	X	X	X		X	X			X	X	X	X	
	X	X	X	X	X		X	X			X	X	X	X	
	X	X	X	X	X		X	X			X	X	X	X	
	X	X	X	X	X		X	X			X	X	X	X	

Adviesrapport pilotproject Geld Gappie

Lectoraat Armoede interventies / Amsterdams Kenniscentrum voor Innovatie / Hogeschool van Amsterdam

© Hogeschool van Amsterdam

Bijlage 6 - Checklist 18 jaar worden: wat moet ik regelen?

In onderstaande checklist wordt concreet aangegeven waar de leerling de komende tijd mee bezig gaat en bij wordt ondersteund door Geld Gappie. De leerling gaat onder begeleiding alle aangekruiste onderdelen zelf aanvragen. Geld Gappie helpt en adviseert, maar de eindbeslissing ligt bij de ouders en de leerling zelf. Uiteraard gaan we op zoek naar de meest gunstige en verstandige keuzes. De ouders worden uitgenodigd om bij alle afspraken aanwezig te zijn, maar kunnen ook door hun kind zelf op de hoogte worden gehouden.

Kruis aan	Onderwerp	Te doen	waar	kosten	Akkoord Leerling en/of ouders (verzorgers)
	Zorg en gezondheid	Digid aanvragen	Digid.nl	€ 0,00	
		Zorgverzekering afsluiten		Verschilt per verzekeraar	
		Zorgtoeslag aanvragen	Belastingdienst - Toeslagen	Inkomsten afhankelijk van inkomen	
	Wonen	Inschrijven voor sociale huurwoning	Woningnet	Inschrijving: €50 Per jaar: €8	
		Inschrijven studentenwoning	Studenten-woningweb	Inschrijving: €22,50 (geldig voor 8 jaar)	
		Huurtoeslag	Belastingdienst - Toeslagen	€ 0,00	
	Kinderen	Kinderbijslag	SVB	€ 0,00	
		Kindgebondenbudget	Belastingdienst - Toeslagen	€ 0,00	
		Voorlopige aanslag (Inkomensafhankelijke combinatiekorting)	Belastingdienst	€ 0,00	

Kruis aan	Onderwerp	Te doen	waar	kosten	Akkoord Leerling en/of ouders (verzorgers)
		Pak je kans voorzieningen	Gemeente Amsterdam	€ 0,00	
	School en studie	Studiefinanciering aanvragen	DUO	€ 0,00	
		Studenten OV	DUO	€ 0,00	
		Tegemoetkoming sholieren	DUO	€ 0,00	
		Lesgeld betalen	Aan onderwijs-instelling	Hangt van de onderwijsinstelling af	
	Werk	Aangifte inkomstenbelasting	Belastingdienst	€ 0,00	
		Loonheffingskorting vragen	Bij werkgever	€ 0,00	
	Inkomen	(eigen) bankrekening openen	Bij een bank	€ 0,00	
		Participatiewet uitkering aanvragen (bijstand)	Gemeente Amsterdam	€ 0,00	
	Reizen en vervoer	OV chipkaart aanvragen	Ov-chipkaart	€7,50 (5 jaar geldig)	
		Verzekering scooter/auto		Afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden	
	Zelf beslissen en (nog) regelen	Abonnementen en contracten afsluiten			
	Plannen en impulsbeheersing	Budgetplan maken			

Adviesrapport pilotproject Geld Gappie

Lectoraat Armoede interventies / Amsterdams Kenniscentrum voor Innovatie / Hogeschool van Amsterdam

© Hogeschool van Amsterdam

